

Medine, medenî ve medeniyet aynı kökten türemiş kelimelerdir. Medenî, Medineli, şehirlî demektir. İslam ve insanlık tarihinde en muhteşem ve mükemmel medeniyet örneği, Peygamberimiz ve ilk Müslümanlar eliyle Medine'de kurulmuştur. Medine'de başlayan bu dönüşüm-gelişim projesi ve pratiğine baktığımız zaman şu hususlar öne çıkar. Bu tespitler, aynı zamanda medeniyetin ve medenî olmanın temel taşlarıdır.

Peygamberimiz Medine'ye hicret ettiğinde, orada Müslümanların yanında, Yahudi ve müşrik topluluklar vardı. Peygamberimi onlarla birlikte sosyal ve siyasî bir anlaşma yaparak birlikte yaşamının tecrübesini gösterdi.

Bu yüzden medeniyetin en temel şartı, farklı din, ırk ve seviyelerde olan insanların kardeşlik ve hak-hukuk esasları içerisinde kurulmuş olmasıdır.

Peygamberimizin gelmesiyle birlikte, o zamana kadar kardeş kavgalarıyla çalkalanan Medine, güven ortamına dönüştü.

Buna göre medeniyet, güven ortamında kurulur. Medenî insanlar, birbirlerine güven veren insanlardır.

Kendisi mükemmel bir aile reisi olan Peygamberimiz, güçlü aile binası üzerinde ısrarla durdu ve toplumu güçlü ailelerle oluşturdu.

İslam medeniyeti, her bakımdan güçlü aile yuvalarıyla oluşan, aile fertleri arasında sıkı ilişkilerin kopmadan ve sürekli olarak sürdüğü bir oluşumun adıdır.

Peygamberimiz, Medine'ye gelir gelmez ilk olarak Mescidin temelini attı, daha sonra mescidin etrafında kendi evinin yanı başına, yoksul Müslümanların kalıp ilim tahsil edecekleri suffeyi kurdu, geniş çaplı bir okuma yazma seferberliği başlattı.

Buna göre İslam medeniyeti, mescid merkezli kurulan, inanç odaklı bir oluşumdur. Bu medeniyette hayat temel ibadetlere göre programlanır. Zamanın dilimleri ve hayatın akışı namaz vakitlerine göre belirlenir. Yine İslam medeniyetine göre yoksul insanların ihtiyaçlarını karşılamak ve diğer insanlar gibi onların da en donanımlı bir şekilde yetişmesini sağlamak toplumun en temel görevidir. Zira toplumun huzur ve güveni buna bağlıdır.

Peygamberimiz, sosyal ve siyasal hayatı düzenlediği gibi, ekonomik hayatı da ihmal etmedi. Medine pazarını helal kazanç esasları üzerine yeniden inşa etti.

İslam medeniyeti, iktisadî hayatla ilgili genel geçer, uygulanılabilir ve ön önemlisi herkesin hayrına/yararına ilkeler koyar. Bu ilkelere her zaman helal-haram ölçüsü belirleyicidir.

Peygamberimiz, kadın erkeğin birbirlerine karşı sorumluluk ve hakları üzerinde ısrarla durdu, kadınları dövmeyi yasakladı, onlara mirastan pay verilmesini, evlilik başta olmak üzere onlarla ilgili kararlarda onların görüşlerinin alınmasını emretti, bu konuda insanlara en güzel örnekler sundu.

O halde edeniyet, erkeği ve kadınıyla insanların birbirini ezmediği, sömürmediği ve istismar etmediği bir hayat tarzıdır.

Peygamberimiz, yetim ve yoksulların korunup gözetilmesini istedi ve ashabıyla birlikte insanlığa bu konuda en güzel örnekler sundu.

Medeniyet paylaşım demektir, yoksul ve zayıfların haklarının korunması demektir.

Peygamberimiz, genel olarak herkesin hakkının korunması istedi; özel olarak ise anne baba, akraba, komşu başta olmak üzere, insanların zaaf gösterdiği haklara ayrıca dikkat çekti.

Bu yüzden medeniyet anne baba ve akrabalık ilişkilerinin zirvede tutulduğu, komşuluk gibi erdemlerin en mükemmel şekilde yaşatıldığı kurumdur

Peygamberimiz, taharetlenmeden, evleri, mescidi ve tüm çevreyi temiz tutmaya varıncaya dek çok yönlü bir temizlik seferberliği başlattı.

Bu yüzden medeniyet, temizliktir. Medeniyetin bânileri, hem manevî hem maddî temizliğe büyük önem veren ve yaşayışlarıyla bunu gerçekleştiren kimselerdir.

Peygamberimiz, Medine'nin ağaçlarının ve yeşilinin korunması için çok önemli yönlendirmelerde bulundu ve Medine'yi sit alanı ilan etti.

Bu itibarla medeniyet, çevre bilincinin toplumun bütün fertlerinde yaşatılmasıdır.

Peygamberimiz, hayvan hakları ile ilgili çok önemli uygulamalar başlattı. Hayvanlara ağır yük yüklemeyi, onları dövmeyi, onlara eziyet etmeyi, hayvanları hedef tahtası yapmayı yasakladı, kedi köpek gibi evcil hayvanlara bakmayı, kısaca her hak sahibine hakkını vermeyi emretti.

Bu nedenle medeniyet, yalnızca insan haklarına değil, tüm canlıların haklarına riayet etmeyi emreder.

Peygamberimiz, içerisinde yaşadığı Medine ile ilgilenmekle kalmayıp çevresindeki yerleşim merkezleriyle ve hatta tüm dünya gündemi ile ilgilendi, dünyadaki gelişmeleri yakından takip etti, çevreye davetçi ve elçiler gönderdi, Medine'ye gelen içlileri ağırladı.

İslam medeniyeti, gündemle ilgilenen, gündemi belirleyen ve gidişatın adalet, hakkaniyet gibi evrensel değerlere göre yürümesi için tedbirler alan sosyal ve siyasal güçtür.

Sonuç olarak, medeniyet, Medine coğrafyasının uzağında olursa bile, Medine ruhunu yaşamak ve yaşadığımız yere taşımaktır. Zira medeniyet, yığınların oluşturduğu niteliksiz yerleşim merkezleri değildir. Medeniyet, sadece lafta kalan kuru bir iddiadan ibaret de değildir. İnsanlığa en güzel medeniyet örneği sunmuş olan İslam dini de yalnız namaz oruç gibi ibadetlerden ibaret değildir. Allah'ın hak dini, insanlar, canlılar ve tüm evrenle ilgili bütün alanları kuşatan, bu alanlarla ilgili en mükemmel ölçüler koyan bir sistemin adıdır. Medenî insan bütün bu sayılanların sağlanması için üzerine düşenleri yerine getiren, medenî toplum da bu sayılanları yaşatandır.